

DĖL IŠVADOS APIE VEIKLOS SRIČIŲ, KURIOSE EGZISTUOJA DIDELĖ KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖ, NUSTATYMO

UAB „Vilniaus vandenys“ (toliau – Bendrovė), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 ir 16 straipsniais bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimo Nr. 1601 „Dėl korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos patvirtinimo“ II skyriumi“, atliko korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą.

Nustatyti, vertinti ir aprašyti korupcijos pasireiškimo tikimybę (toliau - KPT) buvo pavesta Bendrovės Prevencijos skyriaus, įgaliotiems vykdyti korupcijos prevenciją ir kontrolę Bendrovėje, darbuotojams. Nustatant KPT vadovautasi Valstybės ir savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijomis, patvirtintomis Specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2011-05-13 d. įsakymu Nr. 2-170.

KPT nustatymas atliktas analizuojant Lietuvos Respublikos įstatymus, Vyriausybės nutarimus, Vilniaus miesto savivaldybės ir Bendrovės vidaus teisės aktus, darbuotojų pareigybės aprašymus, atliktų darbų dokumentus, darbo pareigų pažeidimų tyrimo medžiagas taip pat tiriant informaciją, gautą pokalbių metu su analizuotų procesų Bendrovės darbuotojais. Buvo vertinama, ar sprendimų vykdymo, priėmimo tvarka yra reglamentuota ir skaidri, ar yra tikimybė korupcijos apraiškoms, ar vidaus teisės aktuose įtvirtintos tvarkos ir procesai yra aiškūs, logiški, suprantami, nebiurokratiški ar pagrįsti sprendimų priėmimo terminai, ar atskirtos sprendimų priėmimo ir funkcijos, ar nustatyta klaidų taisymo procedūra ir sprendimų apskundimo tvarka, ar reglamentuoti procesai ir jeigu taip, ar jie nesuteikia per daug diskrecinės galios vienam darbuotojui, dėl ko gali atsirasti niša korupcijai arba susidaryti situacija, kai pažeidžiamos Bendrovės klientų teisės.

KPT nustatymas atliktas išanalizavus ir įvertinus Bendrovės veiklos sričių atitiktį Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 ir 4 dalyse nustatytiems kriterijams pagal Rekomendacijų 8 punkto reikalavimus:

1. Padaryta korupcinio pobūdžio nusikalstama veika.
2. Pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas.
3. Atskirų darbuotojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti.
4. Veikla susijusi su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu;
5. Daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo;
6. Naudojama valstybės ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija;
7. Anksčiau atlikus korupcijos rizikos analizę, buvo nustatyta veiklos trūkumų.

Įvertinus kriterijus, taip pat atsižvelgiant į žemiau nurodytus motyvus bei Specialiųjų tyrimų tarnybos rekomendaciją, detaliau išanalizuoti ir korupcijos pasireiškimo tikimybę nuspręsta atlikti šiose Bendrovės veiklos srityse:

1. Avarijų ir gedimų šalinimo procese,
2. Vandens apskaitos prietaisų įrengimo ir keitimo procese,
3. Viešųjų ir privačių interesų konfliktų valdyme.

Avarijų ir gedimų šalinimo procesas

Avarijų ir gedimų šalinimo veiklos sritis analizuotina antikorpuciniu požiūriu, nes buvo gauta duomenų, kad šis procesas atitinka Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalyje nustatytus kriterijus – nustatyti tam tikri požymiai, kad egzistuoja veiksniai, sudarantys galimybes atsirasti korupcijai.

Analizuotas laikotarpis: 2017-06-30 – 2018-06-30.

Teisės aktai, reglamentuojantys avarijų ir gedimų šalinimo procesą:

- Lietuvos Respublikos strateginę reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių įmonių ir įrenginių bei kitų nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių įstatymo Nr.IX-1132 pakeitimo įstatymas,
- Lietuvos respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymas,
- Lietuvos Respublikos aplinko ministro 2015-10-15 įsakymas Nr. D1-744 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006-12-29 įsakymo Nr. D1-629 „Dėl geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros naudojimo ir priežiūros taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo.

Avarijų ir gedimų šalinimą Bendrovės tinkluose organizuoja Dispečerinio valdymo departamentas (toliau – DVD). DVD gauna visus pranešimus apie avarijas ir gedimus iš viso Vilniaus regiono: Vilniaus miesto, Šalčininkų rajono, Švenčionių rajono bei Nemenčinės vandens ir nuotekų stočių ir tinklų ūkio. Apie juos praneša susijusios miesto ir rajonų tarnybos bei klientai, be to kai kuriuos gedimus pastebi ir apie juos informuoja patys Bendrovės darbuotojai, nes visų vandentvarkos objektų pagrindiniai technologiniai parametrai stebimi nuotoliniu būdu SCADA sistemos pagalba. DVD valdo „karštą“ informaciją, kurią išanalizavus operatyviai priimami sprendimai ir reaguojama neatidėliojant. Avarijas pavesta šalinti 3-4 operatyvinėms brigadoms, kurios dirba 24 val. per parą, 7 dienų per savaitę ritmu.

DVD sudaro du skyriai: Operatyvinio valdymo skyrius ir Avarijų likvidavimo skyrius.

Operatyvinio valdymo skyrius (OVS) suformuotas iš iki 2016 m įvykdytos Bendrovės reorganizacijos veikusių kelių dispečerinių (vandentiekio, nuotekų tinklų), todėl didelė dalis OVS darbuotojų yra sukaupę įvairiapusišką patirtį. Šiam darbui atlikti reikalingos specifinės vandentvarkos žinios, nes priimti svarbius ir sudėtingus sprendimus dažnai tenka neatidėliojant.

OVS vykdo 2 pagrindines funkcijas:

- stebi bei valdo technologinius procesus nuotoliniu būdu SCADA sistemoje ir gauna pranešimus apie avarijas bei priima sprendimus dėl jų likvidavimo.

OVS darbas organizuotas pamainomis. Taip pat keli darbuotojai dirba nakties metu. Pagrindiniai darbo įrankiai: telefonas, el. paštas, SCADA (surenka technologinių procesų informaciją, ją apdoroja, analizuoja ir kontroliuoja),GIS (tinklo incidentų valdymas) sistemos. Vidutiniškai per parą fiksuojama apie 30 pranešimų dėl vienokio ar kitokio pobūdžio avarijų ar gedimų. Tiek įvairiausių situacijų ir išsprendžiama.

Avarijų likvidavimo skyrius (ALS) užtikrina avarijų ir gedimų likvidavimą vandens ir nuotekų tinkluose, siurblinėse ir kituose Bendrovės eksploatuojamuose įrenginiuose ir objektuose. Esant poreikiui, sprendžia elektros tiekimo įmonės objektams sutrikimus. Darbas organizuotas pamainomis. Tiek vandens, tiek ir nuotekų tinklai turi savo silpnąsias vietas. Nuotekų tinkluose vyrauja nuotekų šalinimo sutrikimai, kuriuos ALS sprendžia pramušdami užsikimšimus hidrodinamine mašina arba rankiniu būdu juostos pagalba.

Tarp dažniausiai pasitaikančių avarijų – nutekėjimai vandentiekio tinkle, užsikimšimai nuotekų tinkle, taip pat vandentiekio ir nuotekų stočių darbo sutrikimai.

Per metus vandentiekio tinkluose pašalinama 1100 avarijų ir gedimų, nuotekų sistemoje – maždaug du kartus daugiau.

Avarijų ir gedimų šalinimo procesą Bendrovėje reglamentuoja 2016-12-22 įsakymu Nr. 06-157 (19.02) patvirtintas Avarijų ir gedimų šalinimo procesas, pagal kurį:

- Klientas (arba Bendrovės darbuotojas) dėl avarijos ar gedimų tinkluose gali kreiptis: telefono Nr. 8 800 10880 arba 1889, el. paštu info@vv.lt arba asmeniškai vizitu,
- Klientų aptarnavimo skyrius arba Užsakymų administravimo grupė, arba Kontaktų centras (Infomedia), gavęs kliento kreipinį, pagal turimą klausimyną identifikuoja avarijos tipą ir, jei gedimas nesusijęs su vandens apskaitos prietaisais, apie tai prioritetine tvarka informuoja OVS el. paštu dispecerine@vv.lt arba telefono Nr. 85 239 1855, 85 239 1856 (esant labai skubiam ir neaiškiam atvejui),
- OVS dispečeris visus gautus pranešimus registruoja GIS modulyje, pagal poreikį tikslina informaciją, išnagrinėja pranešimą (vykdo problemos analizę) ir, nustatęs, kad avarija yra Bendrovės atsakomybės ribose, paskiria užduotį ALS pamainos vadovui. Tam tikrais atvejais darbo valandomis OVS paskiria užduotis kitiems struktūriniais padaliniais: Vandentiekio tinklų skyriui, Nuotekų tinklų skyriui, Nuotekų stočių skyriui, Energetikos departamentui, Nuotekų valymo departamentui ir kt.,
- Paskirti proceso dalyviai vyksta į vietą, apžiūri, išanalizuoja problemą. Paskambinę į dispečerinę, praneša, kokius darbus reiks atlikti, kiek laiko darbai bus vykdomi,
- Iš proceso dalyvių gautą informaciją apie darbus ir jų atlikimo laiką dispečeris pažymi GIS užduotyje.
- Atlikus užduotį, dispečeris ar proceso dalyvis surašo išvadas ir pabaigia užduotį, be to dispečeris telefonu ar el. laišku suteikia informaciją apie tai, kur reiktų kreiptis dėl įmonės kaltės patirtų nuostolių atlyginimo.

Avarių ir gedimų šalinimo procese taip pat numatyta, kad:

- ALS avarinių darbų vadovas iš dispečerio gavęs užduotį organizuoja užduoties atlikimą, modeliuoja galimų sprendimų variantus,
- Nuvykusi ALS brigada nustato tikslią avarijos vietą, būtinas likvidavimo priemones ir informuoja dispečerį apie reikiamus atlikti darbus ir jų trukmę,
- Kai darbai atlikti, surašoma informacija ir užduotis užbaigiama.

Bendrovėje gautos anoniminės informacijos pagrindu buvo atliktas darbo pareigų pažeidimo tyrimas, kurio metu nustatyta, kad kai kurie ALS darbuotojai ilgą laiką sistemingai savavaliavo ir sukčiavo: ALS budintys darbuotojai: hidrodinaminės automatinės vairuotojas ir du šaltkalviai, taip pat keli atsarginiai ALS darbuotojai, pasinaudodami darbinėmis pareigomis, žinomai melagingai, prisidengę svetimomis pavardėmis ir išgalvotais įvykiais, Bendrovės dispečeriams telefonu pranešdavo tikrovės neatitinkančią informaciją apie neįvykusias avarijas nuotekų tinkluose. Tokiu būdu, sąmoningai suklaidindavę OVS dispečerius ir žinodami, kad jokios avarijos nėra, dispečerių nurodymu nuvykdavo į iš anksto sutartą netoli „avarijos“ esančią vietą bei už, tikėtina, neteisėtas pajamas ar kitais savaudiškais tikslais, neteisėtai panaudodami Bendrovės hidrodinaminius automobilius, atlikdavo tam tikrus darbus: pramušdavo užsikimšimus, išsiurbdavo riebalus ar nuotekas, išplaudavo šulinius arba kitu būdu pašalindavo problemas ne Bendrovės tinklų sistemose. Po to, siekdami parodyti, kad įvykdė pavestas darbo užduotis, t. y. likvidavo avarijas, atlikdavo imitacines avarių likvidavimo veiklas praneštais išgalvotų avarių adresais Bendrovės tinkluose. Tokius ALS darbuotojų „avarijų likvidavimo darbus“ priimdavo darbų vadovai. Tokiu būdu, nurodytų ALS darbuotojų veiksmuose nustatyti korupcinio pobūdžio nusikalstamos veikos (sukčiavimas), požymiai. Nors darbuotojai nebuvo traukiami administracinėn ar baudžiamojon atsakomybėn, po atlikto darbo pareigų pažeidimo tyrimo dėl šiurkštaus

darbo pareigų pažeidimo su kai kuriais ALS darbuotojais buvo nutrauktos darbo sutartys, kitiems, tame tarpe ir tiesioginiam vadovui, skirti įspėjimai.

Analizuojant vidaus teisės aktus, konstatuotina, kad Bendrovės avarijų ir gedimų likvidavimo procesas yra pakankamai išsamiai reglamentuotas, Bendrovė pagal kompetenciją yra priėmusi visus būtinus teisės aktus, nustatančius ar detalizuojančius proceso atlikimo tvarką, terminus, reikalavimus vadovams ir darbininkams. DVD struktūrinių padalinių darbuotojų funkcijos nustatytos pareigybių aprašymuose: darbuotojų uždaviniai ir funkcijos pakankami Bendrovės uždaviniams ir funkcijoms įgyvendinti, aiškus jų pavaldumas ir atskaitomumas, uždaviniai ir funkcijos išgryninti. Be to, Bendrovėje nustatyta, kad atvejai, kai darbuotojai pažeidžia skaidraus elgesio principus yra viešinami Bendrovės viduje. 2016-03-18 įsakymu Nr. 06-40 patvirtintas Antikorupcijos principų sąvadas, kuris šalia kitų vidaus teisės aktų (Etikos kodekso, atnaujintas 2018-05-25, Viešųjų ir privačių interesų derinimo taisyklių, Konfidencialios informacijos derinimo taisyklių, Informacinių ir komunikacinių technologijų naudojimo ir darbuotojų stebėsenos bei kontrolės darbo vietoje tvarkos ir Darbo tvarkos taisyklių) yra pagrindinis Bendrovės kultūros ir tinkamo darbuotojų elgesio normų formavimo veiksnys.

Išvados ir rekomendacijos.

Remiantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatyme nustatytais korupcijos pasireiškimo tikimybės kriterijais bei išanalizavus avarijų ir gedimų tinkluose šalinimo procesą, nustatyta ne tik didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, bet ir tai, kad ilgą laiką kai kurie ALS darbuotojai darbo metu pasinaudodami pareigomis vykdė smulkiąją korupciją. Tačiau minėti grupės darbuotojų piktnaudžiavimo ir sukčiavimo atvejai iš esmės pasireiškė ne dėl nepakankamo ar netinkamo teisinio reglamentavimo avarijų ir gedimų šalinimo procese, o grynai dėl žmogiškojo faktoriaus, t. y. net ir būdami rašytinai supažindinti su vidaus antikorupciniais teisės aktais, dėl nepagrįstos naudos arba kitų materialių motyvų aktyviai elgėsi priešingai, negu to reikalauja taisyklės, nesilaikė nustatyto vidaus teisinio reglamentavimo. Kitas veiksnys – tinkamai neveikė vidaus kontrolės sistema. Todėl, įvertinus antikorupcinio aspektu išnagrinėtas aplinkybes ir siekiant eliminuoti korupcinių aktų tikimybę bei išvengti korupciniais įvykiais potencialiai keliamos materialinės ir reputacinės žalos, darytina išvada, kad tiek Bendrovėje veikiantis Antikorupcijos principų sąvadas, tiek ir kiti vidaus teisės aktai turi būti tobulinti antikorupcinio aspektu tokiu būdu, kad toliau vykdant šias funkcijas tikimybė atsirasi korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų prielaidoms būtų visiškai išeliminuoti.

Siekiant išgryninti ir optimizuoti avarijų likvidavimo procesą, tinkamai reglamentuoti atsakomybes bei ateityje išvengti korupcijos pasireiškimo, Bendrovėje artimiausiu laiku būtina įgyvendinti šias priemones:

- antikorupcinio aspektu tobulinti Bendrovės avarijų ir gedimų šalinimo procesą reglamentuojančius vidaus teisės aktus, patikslinant pranešėjo informaciją, kontaktinius duomenis, tiksliai apibrėžiant sprendimų priėmimą ir terminus,
- sustiprinti DVD pavaldžių darbuotojų vidaus kontrolę, darbų vadovams suteikiant pakankamus įgaliojimus,
- Iki 2018-12-31 parengti naujos redakcijos Bendrovės Antikorupcijos principų sąvadą,
- supažindinti darbuotojus su įsigaliojusiomis stebėsenos ir kontrolės darbo vietoje taisyklėmis, nustatančiomis stebėsenos mastą, tikslus bei privataus gyvenimo apsaugos principus,
- siekiant teisėtais tikslais kontroliuoti automobilių buvimo vietą, DVD hidrodinaminėse mašinos ir kitose transporto priemonėse, iš anksto informavus darbuotojus, įdiegti šiuolaikinę GPS sistemą,
- šviesti darbuotojus korupcijos prevencijos klausimais, sistemingai organizuojant mokymus antikorupcine tematika,
- periodiškai atlikti teisės aktų peržiūrą ir vykdyti nustatytą teisinio reglamentavimo spragų ir kolizijų taisymą.

Vandens apskaitos prietaisų įrengimo ir keitimo procesas

Analizuojant naujų ir sugrįžusių iš eksploatacijos vandens apskaitos prietaisų (toliau VAP) įrengimo, keitimo ir finansinės apskaitos valdymo procesą bei siekiant išsiaiškinti, ar šis procesas atitinka Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalyje nustatytus kriterijus – preliminariai nustatyta, kad minėto proceso pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas. Be to, yra gauta klientų pretenzijų, nusiskundimų dėl suvartoto vandens, taip pat pastebimi ir kiti neaiškumai dėl vandens suvartojimo teisingumo, užfiksuoti atvejai, kai nepavyko rasti pridutų metrologui apskaitos prietaisų, dėl ko buvo priimti sprendimai, netenkinantys arba Bendrovės, arba kliento. Kadangi kilo tam tikrų pagrįstų abejonių dėl galimų korupcijos apraiškų, VAP įrengimo ir keitimo procesas buvo išanalizuotas antikorupciniu požiūriu.

Analizuotas laikotarpis: 2017-06-30 – 2018-06-30.

Pagrindiniai rizikos veiksniai: gali būti nepakankamai reglamentuotos VAP keitimo procedūros, yra galimybė kilti viešųjų ir privačių interesų konfliktui, taip pat gali pasireikšti suinteresuotų klientai interesai, darbuotojams vykdant pavestas funkcijas.

Teisės aktai, reglamentuojantis apskaitos prietaisų įrengimo/keitimo procesą:

- Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymas,
- Lietuvos Respublikos metrologijos įstatymas,
- Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015-10-15 įsakymas Nr. D1-744 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006-12-29 įsakymo Nr. D1-629 „Dėl geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros naudojimo ir priežiūros taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo.

VAP keitimą, įrengimą, plombavimą, ventilių keitimą kontroliuoja Bendrovės Apskaitų valdymo departamento Apskaitos priežiūros skyriaus vadovas, vadovaudamasis 2017-05-11 Vandens apskaitos prietaisų įrengimo ir keitimo tvarkos aprašu, patvirtintu Bendrovės generalinio direktoriaus įsakymu Nr.06-64 (19.02), kuriame aptartos VAP keitimo, pažeidimų fiksavimo ir kt. procedūros bei veiksmų eiliškumas.

VAP gali būti keičiami planine ir neplanine tvarka. Planinį apskaitos prietaisų keitimą organizuoja tiek Bendrovės darbuotojai tiek rangovai, pagal neplaninę tvarką VAP keičia tik Bendrovės Apskaitos priežiūros skyriaus darbuotojai. Neplaniniai VAP keitimo darbai yra gaunami klientų iniciatyva (el. paštu, telefonu) ir atliekami per 5 darbo dienas. Už šių darbų organizavimą ir vykdymą atsakingas Apskaitos priežiūros skyriaus vadovas. Prieš pradėdant planinius VAP keitimo darbus būtina informuoti klientus, skelbimai išskabinami prieš 5 dienas iki darbų pradžios, gyventojai informuojami trumposiomis SMS žinutėmis.

Jeigu VAP keitimo darbus atlieka rangovai, jie privalo pasirūpinti tinkamu klientų informavimu.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2018-05-08 patvirtintu įsakymu Nr. 4-271 „Teisinio metrologinio reglamentavimo sritims priskirtų matavimo priemonių grupių ir laiko intervalų tarp periodinių matavimo priemonių patikrų sąrašu“ yra nustatyti nauji VAP metrologinės patikros intervalai - butuose ir individualiuose namuose numatyti 6 metai.

Lietuvos Vyriausybės 2007-01-31 nutarimu Nr. 126 patvirtintu „Geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo viešosios sutarties standartinių sąlygų aprašo“ 58.5 p. teigiama, jog „vandens tiekėjas ir nuotekų tvarkytojas privalo savo lėšomis įrengti pirkimo ir pardavimo vietas, o daugiabučiuose namuose – kiekviename bute ar kitoje patalpoje atsiskaitomuosius VAP ir teisės aktų nustatytais atvejais – atsiskaitomuosius nuotekų apskaitos prietaisus, užtikrinti, kad jų techninė būklė atitiktų teisės aktų

reikalavimus, o matavimai būtų reikalaujamo tikslumo, ir Lietuvos Respublikos metrologijos įstatymo nustatyta tvarka organizuoti metrologinę patikrą.

2013 m. Bendrovė, atsižvelgdama į Lietuvos metrologijos inspekcijos atliktų patikrinimų rezultatus, parengė ir Lietuvos metrologijos inspekcijai pateikė 6 metų VAP keitimo planą, pagal kurį įsipareigojo Vilniaus m. daugiabučių namų butuose pakeisti 80.000 VAP per metus.

Atsižvelgiant į turimus pajėgumus ir siekdama paspartinti VAP keitimo procesą Bendrovė pasirašė sutartis su rangovais dėl VAP keitimo ir keičiamų apskaitos prietaisų kiekį padidino iki 80.000 vienetų per metus.

Bendrovės darbuotojai, atvykę keisti VAP, privalo jį nufotografuoti taip, kad būtų matomi rodmenys, numeris, plombos numeris, įvertinti VAP būklę: ar prietaisas nėra paveiktas mechaniškai. Radus požymius, kad prietaisas paveiktas mechaniškai, tai pažymėti „Geriamojo vandens apskaitos prietaiso/mazgo įrengimo/keitimo bute/name/įmonėje akte“. Akte taip pat užrašomi skaitiklio rodmenų duomenys keitimo metu, vandens apskaitos prietaiso priklausomybė ir kita informacija.

Kiekvienos darbo dienos pabaigoje Bendrovės darbuotojas užpildytus Aktus pateikia Apskaitos priežiūros skyriaus vadovui. Rangovai Apskaitos priežiūros skyriaus vadovui Aktus pateikia sutartyje numatytais terminais. Skyriaus vadovas pasirašytus ir peržiūrėtus Aktus perduoda vyresniajam inžinieriui, panaudotų medžiagų kiekių sutikrinimui ir nurašymui. Vėliau Aktų duomenys suvedami į Navision programą (Bendrovėje naudojama klientams teikiamų paslaugų apskaitos forma). Šio proceso metu akte surašyta informacija papildomai patikrinama. Taip siekiant sumažinti korupcijos ar klaidų riziką įgyvendinamas „keturių akių principas“, t. y. darbo procese vieno darbuotojo veiksmus nuolat tikrina kitas asmuo, paprastai vadovas arba vyr. inžinierius. Tokiu būdu užtikrinama kontrolė ir sumažinama galimybė atsirasti piktnaudžiavimo apraiškomis, nes darbuotojas, keičiantis apskaitos prietaisus, paliekamas vienas su klientu, kuris turi galimybę daryti įtaką darbuotojui, esant VAP pažeidimams ar kitiems neatitikimams. Nuimti VAP, priklausantys Bendrovei, pridudami Apskaitų metrologui remontui ar utilizavimui. Jei VAP priklauso klientui, jie paliekami klientui, tai pažymint akte.

Bendrovė siekdama užtikrinti klientų aptarnavimo kokybę bei klientų aptarnavimo standarto laikymąsi, matuoja darbuotojų atliktų darbų kokybę ir aptarnavimo lygį. Tyrimus atlieka ne tik padalinio vadovas, tačiau ir nepriklausomas vertintojas.

Apibendrinant galima konstatuoti, kad Bendrovės VAP įrengimo, keitimo ir finansinės apskaitos valdymo procesas nors ir reglamentuotas vidaus teisės norminiais aktais, tačiau, siekiant išeliminuoti galimas korupcijos apraiškas, būtina detaliau aprašyti remontui ar utilizavimui pridudamų VAP procedūras, nustatančius ar detalizuojančius proceso atlikimo tvarką, terminus, reikalavimus vadovams ir darbuotojams.

Išvados ir rekomendacijos:

Išanalizavus VAP įrengimo ir keitimo valdymo procesą, nustatyta, kad šioje srityje egzistuoja formalūs kriterijai, tačiau realiai vykdoma veikla prielaidų pasireikšti korupcijai iš esmės nesudaro, todėl galima tik minimali buitinės korupcijos pasireiškimo tikimybė, kuri gali pasireikšti ne dėl nepakankamo VAP įrengimo ar keitimo administravimo taisyklių, o neišsamiai aprašytomis remontui ar utilizavimui pridudamų VAP procedūromis, išryškėjusiomis proceso eigoje. Siekiant išgryninti VAP įrengimo ir keitimo valdymo procesą, būtina tinkamai reglamentuoti atsakomybes bei ateityje išvengti galimo korupcijos pasireiškimo. Kontroliuoti kaip darbuotojai laikosi Klientų aptarnavimo standarto, kuris reglamentuoja bendravimą su Bendrovės klientais ir yra taikomas visiems padaliniais ir darbuotojams savo darbe bendraujantiems su klientais.

Atsižvelgiant į tai, kad atskiros reguliuojamą sritį reglamentuojančių vidaus teisės aktų nuostatos nepakankamai reglamentuotos, analizuotoje srityje – VAP įrengimo ir keitimo procesas - planuojama įgyvendinti šias priemones:

- tobulinti VAP įrengimo ir keitimo valdymo procesą reglamentuojančius vidaus teisės aktus - detaliau aprašyti Bendrovės darbuotojų ir rangovų utilizavimui ir remontui priduodamų VAP apskaitos ir kontrolės mechanizmą,
- numatyti VAP įrengimo ir keitimo valdymo procese selektyvų Bendrovės darbuotojų ir rangovų utilizavimui ir remontui priduotų VAP papildomus kontrolinius patikrinimus,
- vykdyti klientus aptarnaujančių darbuotojų darbo kokybės vertinimą ir analizę bei veiksmingą nustatytų trūkumų šalinimo kontrolę,
- Apskaitų valdymo departamento darbuotojams periodiškai organizuoti mokymus antikorupcine tematika.

Viešųjų ir privačių interesų konfliktų valdymas

Nors interesų konfliktas pats savaime dar nėra korupcija, tačiau ji neišvengiamai atsiranda ten, kur interesų konfliktas nesprendžiamas arba sprendžiamas netinkamai. Esant interesų prieštaravimui, atsiranda rizika, kad darbuotojas dėl asmeninio suinteresuotumo (turtinės ar neturtinės naudos, moralinių įsipareigojimų ar kito panašaus pobūdžio intereso) priims šališkus sprendimus, nenaudingus Bendrovei. Dėl tos priežasties ši jautri antikorupcinio požiūriu sritis išanalizuotina, nežiūrint į tai, kad tiriamuoju laikotarpiu ir nebuvo nustatyta faktų, patvirtinančių, kad buvo kilę įtarimų dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės.

Analizuotas laikotarpis: 2017-06-30 – 2018-06-30.

Teisės aktai, reglamentuojantys interesų konfliktų valdymą:

- Lietuvos Respublikos darbo kodeksas,
- Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas,
- Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybės tarnyboje įstatymas,
- Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas.

Interesų konfliktas suprantamas kaip situacija, kai darbuotojas, atlikdamas savo pareigas, privalo atlikti tam tikrą veiksmą, kuris susijęs ne tik su jo pareigomis, bet ir su jo privačiu interesu, t. y. interesų konfliktas yra tada, kai šalių interesai ir tikslai nesuderinami ir darbuotojas, priėmęs jo kompetencijai priskirtą sprendimą, turi ar gali turėti nepagrįstos naudos. Taip gali atsitikti, jei darbuotojas privalo spręsti klausimus, susijusius su nuosavu ar šeimos verslu, turimomis akcijomis, pareigomis kitose įmonėse, artimų arba svarbių asmenų darbu Bendrovėje, ketinimais, susijusiais su naujo darbo paieškoms, derybomis su galimu darbdaviu ir pan. Nors pagal teisės aktus interesų konflikto sąvoka apima asmens, dirbančio valstybės tarnyboje, privačius interesus, į kuriuos patenka ir su asmeniu susijusių asmenų interesai, tačiau teisės aktuose įtvirtinta interesų konflikto sąvoka taikoma visiems darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis ir atliekantiems viešojo administravimo funkcijas. Vyriausioji tarnybinės etikos komisija nurodo, kad bet kokios teisinės priemonės, kurios padeda išvengti interesų konflikto arba kurios naikina interesų konfliktą yra svarbios, kovojant su interesų konflikto apraiškomis.

Bendrovėje priimtos Privačių interesų deklaravimo taisyklės, patvirtintos 2016-03-23 įsakymu Nr. 06-43 (19.02). Tikslas – neutralizuoti korupcijos galimybes, kurios gali būti padarytos dėl įvairių priežasčių: tiek sąmoningai tiek nesąmoningai, tiek remiantis klaidinga prielaida, jog tai normalus verslo elgesys... Taisyklės patvirtintos, siekiant užkardyti, kad darbuotojai, vykdydami pareigas, nesiektų gauti neteisėtos naudos ir nesudarytų galimybių jos gauti kitiems asmenims, nevykdytų su Bendrovės interesais nesuderinamos veiklos ir vengtų situacijų, dėl kurių gali kilti interesų konfliktas. Bendrovės darbuotojai negali

vykdyti pareigų ir pavedimų, jeigu dėl jų gali kilti interesų konfliktas, jose nustatyta, kaip jo išvengti, įtvirtinti draudimai vykdyti veiklą, nesuderinamą su privačiu interesu. Pagal šias taisykles privačius interesus turi deklaruoti visi A1, A2, A3 lygių darbuotojai, Audito skyriaus darbuotojai bei darbuotojai, rengiantys perkamų darbų, prekių ar paslaugų technines specifikacijas. Visi šie darbuotojai rašytinai supažindinti su taisyklėmis, pagal kurias turi:

- laikytis nustatyto elgesio reikalavimų,
- pareigą nusišalinti,
- vykdyti teisės atstovauti ir kitų nurodytų teisių apribojimų,
- laikytis dovanų ir kitų naudų bei paslaugų priėmimo ir teikimo apribojimų,
- pildyti (atnaujinti) Privačių interesų deklaracijas.

Taisyklėse akcentuota, kad atliekant veiksmus ar priimant sprendimus viešiesiems interesams turi būti teikiama pirmenybė prieš privačius, todėl šalia kitų variantų (privataus intereso atsisakymas, pavedimas atlikti kitas funkcijas, darbo pareigų pertvarkymas, darbo sutarties nutraukimas...) bene pagrindinis interesų konflikto šalinimo variantas – nusišalinimas nuo klausimo sprendimo. Darbuotojui draudžiama dalyvauti visose sprendimo, rengimo, svarstymo ar priėmimo stadijose, nesvarbu, kaip jos įvardijamos: pasitarimas, konsultacija, klausimo pristatymas ar pan. Taisyklėse taip pat nustatyti dovanų priėmimo ir teikimo apribojimai – įtvirtinta nuostata, kad negalima priimti dovanų arba jas teikti, jei tai gali sukelti interesų konfliktą arba konflikto regimybę, valstybės pareigūnams ir savivaldybių darbuotojams gali būti įteikiami tik Bendrovę reprezentuojantys suvenyrai arba siūlomas nedidelės vertės (kava, arbata) vaišingumas.

Bendrovės Antikorupcijos principų sąvade įtvirtinta nuostata, kad jei Bendrovės darbuotojai lankosi pas verslo partnerius, dalyvauja konferencijose, parodose ar pan., siekiant išvengti galimo interesų konflikto, bet kartu nesutrukdant Bendrovei vykdyti savo funkcijas, jų kelionės, apgyvenimo ir kitos išlaidos apmokamos iš Bendrovės lėšų.

Bendrovės Etikos kodekse įtvirtinta sąvoka nauda. Nauda suprantama kaip dovana, mokestinė nauda, apdovanojimas, svetingumas, pareigos, įdarbinimas, paslaugos, nuolaidos, lengvatos, privilegijos, išlaidų nebuvimas, suteikta informacija ir pan. Jame numatyta, kad nors nėra absoliutaus draudimo priimti ar teikti naudą, tačiau privalu įvertinti, kaip žmogus jaučiasi ją gaudamas ar teikdamas, todėl:

- negalima priimti naudos, jei ji siūloma dėl einamų pareigų, jeigu ja siekiama paveikti darbuotojo veiksmus,
- ar sprendimus, jei jas teikia potencialūs ar realūs Bendrovės pirkimų -pardavimų procedūrų dalyviai,
- taip pat kai naudos priėmimas galėtų sukelti interesų konfliktą,
- negalima teikti naudos Klientams ar viešąsias funkcijas atliekantiems asmenims, mainais siekiant išlaikyti komercinius santykius, gaunant kitą naudą arba, jei nauda gali būti suvokiama kaip siekis paveikti objektyvumą,
- nauda gali būti teikiama ar priimama tik kaip simbolinė dėmesio ir pagarbos išraiška ir suderinama su įprasta sąžiningo verslo praktika, t. y. nedidelės vertės ir teikiama retai,
- verslo pietūs ir verslo dovanos darbuotojams turi atitikti bendrą verslo išlaidų politiką,
- gryniesi pinigai, alkoholis negali būti nei dovanojami, nei priimami,
- visus klausimus, susijusius su naudos gavimu ar teikimu, reikia suderinti su tiesioginiu vadovu.

Priimti naudą galima tik tuo atveju, jeigu:

- nauda neturės įtakos gavėjo veiklos rezultatams ir gavėjas nesijaus įpareigotas ką nors padaryti.
- gaunamos naudos pobūdis ir vertė yra tokie, kad jos atsisakymas būtų laikomas įžeidžiančiu poelgiu.

Tokiu atveju, apie naudos gavimą reikia informuoti tiesioginį vadovą ir susitarti, kad dovanojusiajam bus leista atsakyti tuo pačiu.

Bendrovės Vidaus darbo tvarkos taisyklių, patvirtintų 2017-10-06 įsakymu Nr.06-164 (19.02) 105.2 p. numatyta, kad Privačių interesų deklaracijos nepildymas, melagingų duomenų ar nepilnos informacijos pateikimas, taip pat nepranešimas apie Deklaracijos turinį sudariusios informacijos pasikeitimą – traktuojamas kaip šiurkštus darbo pareigų pažeidimas, už kurį skiriama drausminio poveikio priemonė – atleidimas iš darbo.

Privačių interesų deklaravimo taisyklėse įtvirtinti Bendrovės vidaus kontrolės sistemos pagrindai, t. y. atliekant darbinės veiklos patikrinimus įvertinama, ar laikomasi prisiimtų įsipareigojimų. 2017 m II pusmetį ir 2018 metais buvo patikrintos 175 Bendrovės darbuotojų, tame tarpe visų vadovų, privačių interesų deklaracijos. Nustatyti keli nereikšmingi pažeidimai: vienas A2 lygio vadovas, nors tinkamai ir nebuvo užpildęs Deklaracijos, tačiau kilus interesų konfliktui tiesioginiam vadovui asmeniškai pranešė apie grėšiantį konfliktą ir nusišalino nuo sprendimo priėmimo, priminus, papildė Deklaraciją, po kelių mėnesių antrą kartą pats vėl nusišalino nuo klausimo sprendimo dėl grėšiančio kito interesų konflikto. Dar kitas A2 lygio vadovas nebuvo nurodęs giminystės ryšių, paskutinis nustatytas atvejis, kai darbuotojas dėl ligos Deklaraciją užpildė gerokai pavėlavęs.

Atsižvelgiant į esamą vidaus teisinį reglamentavimą bei faktinę padėtį Bendrovėje, t. y., kad korupcinė rizika šioje srityje nedidelė, galima teigti, kad interesų konfliktas reglamentuotas pakankamai, vidaus teisės aktuose detalios įtvirtintos esminės nuostatos ir elgesio normos, faktinė padėtis atitinka nustatytą teisinį reglamentavimą ir tiriamuoju laikotarpiu yra nekelianti grėsmės, todėl tikimybė pasireikšti korupcijai šioje srityje minimali.

Bendrovės veikla grindžiama skaidrumo, atvirumo, racionalumo ir bet kokios formos korupcijos netoleravimo principais. Darbuotojams yra sudarytos galimybės apie bet kokius padarytus ar įtariamus antikorupcijos principų sąvado pažeidimus pranešti prevencijos funkcijas vykdančiam darbuotojui arba tiesioginiam vadovui, o nuo 2017 m. darbuotojai gali palikti anoniminius pranešimus neabejingasvv@gmail.com. Kitos suinteresuotosios šalys apie pastebėtus pažeidimus raginamos siųsti pranešimus www.vv.lt puslapyje nurodytais anonimniais Pasitikėjimo linijos kontaktais. Šiais adresais galima pranešti apie netinkamą Bendrovės ar rangovų darbuotojų elgesį (sukčiavimą, piktnaudžiavimą, netinkamą elgesį ar pareigų atlikimą) ir apie kitus pažeidimus.

Išvados ir rekomendacijos:

- Bendrovėje įtvirtintos vidaus tvarkos, kuriose suprantamai ir detalios nustatytas interesų konflikto valdymas,
- vidaus teisinis reglamentavimas ir kontrolės sistema funkcionuoja veiksmingai ir pakankamai,
- privačių interesų deklaravimo taisyklių laikomasi (su nedidelėmis išimtimis) – deklaracijos pateikiamos laiku ir tinkamai, darbuotojai informuoja apie interesų konfliktą ir patys imasi iniciatyvos nusišalinti,
- skatinti darbuotojus toliau vadovautis taikomais skaidraus elgesio principais bei užtikrinti nuolatinę stebėseną,
- konfliktų valdyme korupcijos pasireiškimo tikimybė Bendrovėje vertintina kaip nedidelė, nes efektyvus teisinių ir organizacinių priemonių naudojimas nesudaro sąlygų korupcijos apraiškoms atsirasti,
- nors prielaidos korupcijos rizikos veiksniams pasireikšti nesudarytos ir korupcijos apraiškų nenustatyta, tačiau, siekiant viešųjų paslaugų teikimo kokybės gerinimo ir padėti darbuotojams išvengti interesų konflikto, Prevencijos skyrius įpareigotas parengti ir iki 2018 m. rugpjūčio 31 d. Bendrovės darbuotojams išplatinti neformalią, aiškią, suprantamą publikaciją apie interesų konflikto sampratą, valdymą ir šalinimo būdus.

Išanalizuotų veiklos sričių įvertinimas

Siekiant plėtoti antikorupcinę kultūrą, efektyviai valdyti korupcijos rizikos veiksnius, bei užtikrinti nešališką, veiksmingą ir viešą veiklą, Bendrovėje dedamos pastangos užkirsti kelią korupcijos priežastims ir sąlygoms atsirasti. Kaip socialiai orientuota įmonė, nedviprasmiškai pasisakydama prieš korupciją, Bendrovė priima ir aktyviai vykdo antikorupcinius teisės aktus. Tuo tikslu šalia kitų vidaus teisės aktų įgyvendinamas 2017-12-15 įsakymu Nr. 06-206 (19.02) patvirtintas 2018–2019 m. Korupcijos prevencijos priemonių planas, kuriame identifikuotos ir išskirtos prioritetinės sritys su didžiausia rizika pasireikšti korupcijai, numatytos konkrečios priemonės, terminai ir įvardinti atsakingi struktūriniai padaliniai, atsakingi už savalaikį antikorupcinių priemonių įgyvendinimą.

Remiantis tuo, kas išdėstyta ir apibendrinant faktines aplinkybes, galime teigti, kad antikorupciniu požiūriu išanalizuotose srityse, įvykdžius rekomenduotinas prevencijos priemones, korupcijos pasireiškimo tikimybė turėtų būti sumažinta iki minimalaus lygio. Ji galėtų būti pažeista ne dėl tos aplinkybės, kad Bendrovė nesiėmė antikorupcinių priemonių, o dėl žmogiškojo faktoriaus - esant nesąžiningiems priešingiems teisei Bendrovės darbuotojų, rangovų, klientų ar kitų asmenų veiksams.

Generalinis direktorius

Marius Švaikauskas